

Replik: Forskningsläget om personalägande är mer osäkert än Rothstein menar

Forskning & Framsteg den 6 maj 2026

I Forskning & Framsteg den 30 april lyfter statsvetaren Bo Rothstein en viktig och ofta förbisedd fråga: Kan personalägda företag bidra till högre produktivitet och bättre arbetsmiljö? Det finns en växande forskningslitteratur, framför allt från USA och Storbritannien, som visar positiva samband. Men för att avgöra huruvida denna företagsform är en underskattad lösning på Sveriges produktivetsproblem krävs en mer noggrann genomgång av vad forskningen faktiskt visar.

En central fråga är om sambanden verkligen är orsakssamband. Många studier visar att personalägda företag i genomsnitt har högre produktivitet och nöjdare anställda. Men dessa jämförelser bygger ofta på att man studerar företag som själva valt olika ägarformer. Då uppstår ett välkänt problem: Företagen kan skilja sig åt redan från början. De som inför personalägande kan till exempel ha bättre ledning, starkare företagskultur eller högre lönsamhet. I så fall riskerar vi att tillskriva ägarformen effekter som i själva verket beror på dessa underliggande skillnader.

Det finns också studier med mer avancerade metoder, till exempel där man följer förändringar över tid eller utnyttjar policyförändringar. Dessa pekar ofta på positiva effekter, men också på att resultaten varierar mellan olika typer av företag, upplägg och institutionella kontexter. Hur ägandet är utformat och vilka styrformer som används spelar stor roll. Personalägande är därför inte en enhetlig modell utan ett samlingsnamn för flera olika sätt att organisera ägande och incitament för anställda.

Mot denna bakgrund framstår det som mindre förvånande att svenska ekonomer inte i större utsträckning har drivit frågan. En möjlig tolkning är inte ointresse, utan försiktighet inför tre konkreta begränsningar: Resultat från andra länder är inte nödvändigtvis direkt överförbara till Sverige, det är svårt att på ett trovärdigt sätt avgöra vad som är orsak och verkan, och det finns i dag begränsat med data om personalägda företag i en svensk kontext.

Detta utesluter inte att personalägande kan vara positivt. Tvärtom finns skäl att ta frågan på större allvar, inte minst genom bättre studier baserade på svenska data. Men att dra slutsatsen att denna företagsform generellt leder till högre produktivitet eller bättre arbetsmiljö är för tidigt givet dagens kunskapsläge.

En konstruktiv väg framåt är därför att stärka kunskapsunderlaget. Forskningen om ägarformer och dess effekter på anställda i en nordisk kontext är i dag begränsad när det gäller studier som

på ett övertygande sätt kan visa orsakssamband. Bättre data och mer systematiska studier, i kombination med ökade forskningsinsatser på området, skulle göra det möjligt att pröva dessa frågor mer noggrant och därmed ge ett bättre underlag för både forskning och ekonomisk politik.

Joacim Tåg